

A receptek elfogynak

Krúdy Gyula legsikeresebb műve – szégyen ide vagy oda – az *Álmos-könyv*. Életében csak kétszer jelent meg, de halála óta tizenvalahány edíciója ismert. Szakácskönyvet azonban sosem írt. Megtették helyette a hozzátartozói s az élelmes könyvkiadók.

Egy testes kötet került nemrég a könyvpiacon. *A has ezeregyéjszakája* (Tericum Kiadó) címet viseli (*A hét könyvei*, ÉS, 2003/47.). Vaskos darab, mint egy jól tartott törzsvendég. Krúdy úgynevezett gyomornovelláit közli, pontosabban csak egy bő válogatást azokból. Hagyjuk most vita nélkül, hogy miféle irodalomtörténeti szempontot képvisel a „gyomornovella” kategóriája. Az ötvennyolc különböző műfajú írás (elbeszélés, tárca, publicisztika) megjelent már egyszer ugyanígy (Hétiorony Könyvkiadó, 1990). „A szöveget gondozta és válogatta: Krúdy Zsuzsa” – ez a megjegyzés áll mindkét kötet feltűnő helyén. Krúdy Zsuzsa 1992-ben meghalt. Miként képes a túlvilágról gondolni egy pár hete megjelent könyvet?

A valódi gond a receptekkel van. Hogyan kerül egy mégiscsak irodalmi összeállítás, az egyik legnagyobb magyar író szövegeinek végére receptgyűjtemény? Sejthető a válasz: a nagyobb példányszám, a jobb eladhatóság érdekében. No de ki írhatta a recepteket? Mert hogy nem Krúdy Gyula, az biztos.

Első közlésük Krúdy Zsuzsától származik. Az *Apám, Szindbád* című kiváló szöveggyűjtemény szerkesztője, mindent elkövetett édesapja munkáinak újbóli megjelentetése érdekében. Ő állította össze az első gyomornovella-kötetet (*Az emlékek szakácskönyve*, Táltos, 1983). Ebben még csak huszonnégy írás szerepelt, de a

keménytáblás címlapon az ebédelő Latinovits Szindbád-fotója csábította a vevőket, valamint még ötven recept, amely „családunk hagyatékából való” – K. Zs. szerint. Miért épp ötven? S vajon mikor főzték-sütötték ezeket a valóban inycsiklandó étkeket. Hiszen Krúdy vendéglőkben, kávéházakban, restikben étkezett, s olykor nagy utakat tett meg a régi Magyarországon azért, hogy jót ehessen valahol. Hazament és diktált? Valószínűen. Arra is figyelmeztetett, hogy ha nem tűzhelyen, hanem gázon főzünk, akkor kevesebb ideig tart a munka? Ugyan már!

Az 1983-as első receptgyűjtemény átvándorolt egy mai kötetbe. Harminc gyomorszöveget tett közzé a Noran Kiadó *A jó étvágy titkai* címen nemrég megjelent összeállítás. A tömzsi kötet érdekessége, hogy úgynevezett haskötővel hozzáillesztve kapunk melléje egy füzetkét is, a húsz évvel korábbi „családunk hagyatékából való” receptek változatlan újraközlését. Amíg fő az étel, lehet olvasgatni. S ha elég figyelmesen lapozgatunk, a valóban szép kis kötet 337. oldalán furcsa szöveghiányra eshet a pillantásunk. Egy tárca (*Betekintés a naplárba*) kezdőmondatában kipontozott úr tátong: „A vadász, aki Szent András havát hűvel a nedves erdőn tölti: jobban megcélozza fegyverével a szürke vadat, mert drága csemege most a nyúl.” Mit toldalékolhatott a „-vel” rag? Nosza, nézzünk egy korábbi kiadást. *Az emlékek szakácskönyvében* is szerepel ez a szöveg (47. old.), de ott is hiányzik a szótő. Aki veszi magának a fáradságot, s elmegy a könyvtárba, hogy mikrofilmen oda tekerjen a *Magyarország napilap Pesti levelek* sorozatához, azt látja, hogy bizony szövegromlás van ott is, mert az a pár betű ott sincs meg. De ahhoz nem kell könyvtárba járni, hogy figyelmesen elolvassuk a mondatot. Kivel is mehet a vadász az erdőbe, aki hű? Hát persze, hogy „hű ebével”. De hát a mai kiadók, szerkesztők nem érnek rá könyvtárba járni – sürgeti őket a piac.

A has ezeregyéjszakája 1990-es kiadásának végén is található egy főzési javaslatszerű, ám abban egyetlen recept sem emlékeztet a Táltos, s most a Noran által kiadottakra. Mi történt közben? Új Krúdy-kéziratok kerültek elő a hagyatékából? Dehogyan. Akkor ki a csoda főz egyre tovább? Huszonöt új recept van a korábbi ötven után. Gyanúsán kerek számok. A két összeállításról felületes áttekintés alapján is kiderül, más-más korok szülőttei. Átfedés legföljebb az alapanyagok tekintetében van. Az első még olyan, mintha Krúdynak tényleg lenne köze hozzá. Tollba mondta vagy csak mesélt rólik kisleányának vagy második feleségének. A következő, feleannyi recept már a szegénység jegyében íródott, a hét szűk esztendő ételei (sült tökkarikák, kőménymagos leves, rizibizi, savanyú tojás) sorakoznak benne. Ha igazán jól akarunk lakni, olvasni kell hozzájuk a novellákat is.

Később nemcsak a receptek tar-

talma válik szegényesebbé, számuk is majdnem felére csökken. Jó, emésszük meg, hogy ilyesféle kulináris élvezeteket is okozó írások mellett helye van az ételck leírásának. De azt már nehezen veszi be a figyelmes olvasó gyomra, ha már vannak, miért fogynak a receptek. *A has ezeregyéjszakája* mostani, 2003-as kiadásában csak tizenhárom recept maradt az 1990-es huszonötből.

Darab ideig forgattam a kötetet, mire rájöttem a megoldásra. A kemény fedelek közé zárt könyvtest terjedelme, elős és hátsó címlappal együtt pontosan 26 ív. A főszöveg vége és a tartalomjegyzék között maradt három üres oldal. Azokat lehetett és kellett megtölteni, mint egy kívájt karalábét, a receptekkel.

Kelecsényi László